

8955

^{II 5781}
VERBAEL

Gehouden by

CORNELIS GEESDORP,

Luytenant vande Guarde van haer Ed. Gro. Mog. Heeren
de Staten van Hollandt en West-vriellant, *Cornelis van-
der Beecke*, eerste Deurwaerder, ende *Johan Broeckman*,
mede Deurwaerder van den Hove van Hollant.

Noopende haer Reyse naer

B R E E M E N,

*Aenkomste, ende het gepasseerde aldaer, wegens het over-
leveren ende het Eschapperen van*

Johan Diederick van Mortaigne,

Sedert den 8. April, tot den 16 April 1664.

Tot U T R E C H T,
Gedruet voor *Symon Dircksz vander Vloet*, Boeckverkoo-
per woonende achter het Stadthuys, 1664.

V E R B A E L,

Gehouden by *Cornelis Geestdorp*, Lieutenant vande Compagnie Garde van haer Ed. Gro. Mo. de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, *Cornelis van der Beecke*, eerste Deurwaerder, ende *Iohan Broeckman* mede Deurwaerder van den Hove van Hollant.

Achtervolgende de speciale ordze vande Ed: Mog: Heeren Gecommitteerde Raeden vande Ed: Gro: Mog: Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslandt sijn *Cornelis van Geestdorp* Lieutenant vande Compagnie Gardes vande welgemelde Ed: Gro: Mog: Heeren Staeten / mitsgaders *Cornelis vander Beecke* eerste deurwaerder ende *Iohan Broeckmans* mede deurwaerder van den Hove van Hollant upt den Haege naer de stadt Bremen gereyft / ende tot haerder assistentie mede genomen een Sergeant met twaelf soldaten vande voorsz: Garde / mitsgaders vier dienaers vande Justitie.

Tusschen den 7 ende 8 April 1664 des snachts met drie wagens upt den Haegh vertrocken ende ut suprades s' morgens ten half negen upren tot Haerlem gekomen doen aenstonts van Haerlem met een schuyt afgevaeren nae Amsterdam ende aldaer gearriveert ten elf upren.

Tot Amsterdam komende sijn aldaer aende poozt de Militie opgehouden sulcx daer toe aende Majoor ende hoofdwacht hebben moeten aengeven ende consent versocht. Van Amsterdam met een schip ten twee upren afgevaeren nae Swarte sluis ende aldaer gearriveert den negenden April voorsz: s' morgens ten vier upren.

Doen datelijck weder van Swarte sluis afgevaeren ende tot Swol gekomen ten tien upren.

Van Swol ten half twaelf upren met drie wagens afgereden ende 's abonts ten ses upren tot Hardenbeigh gekomen / sijn weder

(4)
ten seben upren van Hardenbergh afgerede ende tusschen de voozsz
9. ende 10. April s' nachts ten half een upren gkoomen tot Nieu-
huysen

Tot Nieuhuysen wat gegeten ende gerust hebbende sijn op den
voozsz 10. April s' morgens ten ses upren van daer weder afgere-
den ende ten elf upren tot Lingen gekomen.

Ten een upren van Lingen met vier waegens weder afgereden /
ende sijn ten vyer upren gekomen tot Hasehuynen tot Hasehuynen
sijnde / hebben aldaer verstaen van seecker persoon genaemt Ge-
rit Beckeringh waegemeester aldaer / dat Mortaigne met noech drie
andere persoonen t' sijnen hupse waeren koomen logeren den 30.
Maert s' morgens omtrent tien upren ende aldaer gebleven wa-
ern tot Vonderdaeghs den 3. April daer aen volgende / dat sy met
roers ende pistolen wel gewaepent waeren / ende omtrent haer
bedden hadden leggen oock geduyrende sijn verblif verseynde
maelen gesten hadde den voozsz Mortaigne seer besig hadde geweest
met hzierven te doozsien ende te sehziuen die hy aen sijn dienaers
hadde gegeven / om te bestellen / sonder dat hy wiste waer henen /
ende mede dat hy verstaen hadde den voozsz Mortaigne te booren
op den 29. Meert gekomen was tot Lingen ende aldaer in seecke-
re herberge een nacht hadde geslaepen / ende des anderen daeghs
tot sijnt was gekomen.

Op den voozsz 10 April s' namiddaeghs ten vijf upren van Ha-
seluynen afgereden ende sijn ten tien upren s' avonts tot Luynen ge-
koomen.

Doen aenstonts van Luynen weder afgereden ende gekomen
tot Cloppenburgh in der nacht tusschen den 10. ende 11. April ten
twee upren tot Cloppenburgh wat gegeten ende gerust hebbende
sijn wy op den 11. April voozsz s' morgens ten 5. upren van daer
weder afghereden ende ghekoomen tot Wildthuysen ten negen up-
ren.

Van Wilthuysen afgereden den 11. April voozsz ten 10. upren
met seben waegens / (alsoo niet meer als drie persoonen op elke
waegen wilden voeren) ende gekomen tot Delmerhorst ten half
drien naemiddaeh.

Ende

(5)
Ende sijn van Delmerhorst aenstonts weder afgereden met vier
waegens ende bincken Bremen gearrideert den 11. April des s' a-
vonts ten vijf upren.

Sijnde onderwegen byten Delmerhorst aen de leste waegen ge-
komen seecker persoon seggende te sijn een Burger van Bremen,
deweleke seyde / Mannen hy behoeft u soo niet te haesten, gy sult daer
rijds genoeg komen ende hem soo niet van daer krijgen, ghy sult daer
noch wel ses dagen blijven, eer ghy hem daer noch brengt; De Breemers
wilden wel om twee Duyzent Rijk xdielers sy hem niet gevangen hadden,
onde dat de sweden geschreeven hadden sy hem niet souden laeten volgen.
Binnen Bremen gekomen sijnde hebben ons aenstonts bekennt ge-
maect by den Heer President Burgemeester aldaer ende aen sijn
Ed: behandicht den brief van de Ed: Gro: Mo: Heeren Geoin-
miereerde Raeden / heeft hy Ed: daer op geantwoort s' anderen
daeghs ten acht upren den Raet te sullen doen vergaderen ende
aen ons haer resolutie te laten toekomen.

Ende sijn wy gaen logeren op t' goetvinden vanden Heer Pre-
sident Burgemeester ten hupse van waert inde wit-
te swaer.

Op den 12. April voozsz omtrent de kloek negen upren vooz
middaeh is in t' logement by ons gekomen Johan Clapmeyer Se-
cretaris vande Cancellarie aldaer aen ons overleverende een
rersaekt / versegelt / seggende / daer in te wesen de brieven ende pa-
piere van Mortaigne ende d'ander persoon met hem geapprehendeert de-
welcke aen ons soude worden overgelevert maer dat de Heeren Burgeme-
sters ende Raeden verfochten alles in stilte mochte gedaen worden, daer
op by ons geantwoort is / dar wy mede wel wilden selve in stilte mocht
geschieden, ende sulcx mochte gedaen worden, s' avonts laet of smorgens
vroegh, wiert by den voozmoenden Secretaris gesept / Neen gy
moet hoe eer hoe liever gaen Mortaigne is al in de hooft wacht gebracht om
daer aen u overgelevert te worden, daer op van ons gegaen sijnde is
eorts daer nae weder om opgekomen / seggende dat de Heeren van
den Raet seer beducht waeren hoe wy den voozsz Mortaigne in alle seker-
heyr souden wech krijgen, alsoo veele sijner toegedaene alhier in de Stadt
ende op de wegen waeren wacht houdende, ende daer over met den Lieu-
tenant

(6)

tenant Geesdorp wel wilde spreken, dien volgende is den selfen Licentiant Geesdorp mee gemelde Secretaris Clapmeyer nae hee Raetshuyss gegaen ende aldaer sijnde / is by hem gekomen den Syndicus Wachtmans hem bekent maeckende / upt den naem vanden Raet / dat haer Ed. seer bekommert waeren in dese saecke, alsoo onderwegen vele Sweden laegen op ons passende, ende dat haer Ed. noch dien morgen was gerapportiert dar op de Weser laegen wel dertigh sweetsche soldaren, die alle scheepen nyr de Stadt komende visseerde, ende niet eenen lieren passeren ongevisseert, dar haer Ed. wel wilden wy met den voorz. Mortaigne al wech waren, want aen haer verscheyde recommandatien soo door monde als by aenschrijvens waeren gekomen om Mortaigne daer te houden, jae selfs door den Sweetschen Resident aldaer sijnde ernstigh versocht wierden hem Mortaigne niet over te leveren, ende beduchrende waren in korten anderen noch mochten komen daer door hem niet souden kunnen laren gaen, waer op by den voorz. Luytenant Geesdorp geantwoorde wesende / hy daer in mede seer beducht was ende of niet gheraden soude sijn by eer mee de selve af te gaen / alle hee selve aen de Heeren sijne Commitee een over te schryven / omme daer op haer Ed. Mo: nader oorde te verwachten: wierde daer op by den voornoemden Syndicus geseyt: wy kunnen daer niet in segghen ofte raec gheven / naer oordeelen dae hee best is / ghy daelheyl ende hoe eer hoe liever niec hem doozgaec / van hier; Want soude eerlangh wel andere recommandatie kunnen komen / dae de Heeren Borgermeesteren ende Raedt hem niec souden kunnen laren volghen / ende soo ghy hem te waer wegh wile voeren / ick verseeckere u / ghy hem niet sile in Holland brengen / alsoo het aen de eene zyde vande Weser in east alle Sweets is. Waer op by de voorz. Luytenant Geesdorp wierde geseyt: Mijn Heer / waer sullen wy dan doen? wy sijn hier vzeint / bidden de Heeren Burgermeesteren ende Raden ons gheleeven raet te geven / wat wy sullen doen / ende den verseeckersten wegh aen wijzen om den eer te gheraecken. Is daer op den voorz. Syndicus weder naer binnen ghegaen / ende upkomende eeghens de voorz. Geesdorp geseyt: daer sijn maer drie wegghen dien ghy passeren kunt: de een te waeter / die soo wel beset is, dae ghy daer niet sile

dooz

(7)

booz gheraecken; ten tweeden den wegh dien ghy ghekomen zijt by der Delmerhorst ende Wilshuyssen, die mede heel ontveyl ende puzuloos sal sijn / mitz Wileshuyssen Sweets is / ende de derde van hier op Brincham, Vecht ende Kloppenburgh; daer ghy de minste periculen sile hebben te verwachten / ende souden u raden dien te gaen; maer ghy moest my niet melden, ofte seggen wy eenige raden daer in gegeven hadden, oock aen niemant uwe meyninghe openbaren; Oock begeeren Borgemeesteren ende Raedt niet dat den persoon van Mortaigne eenige kleynigheydt ofte wederwaerdicheyt ghedaen werde. Ende hee selve verscheyden male by hem gerepeteert / is ghescheyden; En onderlinghe in communicatie gelepe sijnde waer wegh wy nemen souden / is goec geboeden te reysen den wegh by den Heer Syndicus aen gewesen / ende kortz daer aen is weder in ons Logemene gekomen den voornoemden Secretaris Clapmeyer, seggende dae de Heeren Burgemeesteren begeerden den voornoemden Mortaigne geen wederweerdigheydt ofte kleynigheydt soude werden aen gedaen / in haer Seade ofte de Vryheyt vanden. Daer op by den Heer Waerder vander Beeck gheseyt is / dae hem Mortaigne alleen aen de hande soude sluyen / heese de Secretaris dadelijk weder geseyt; neen: hem moest gheen kleynigheydt van sluyren of ander sints wedervaren: de Heeren begeeren niet her hier in de Stadt ofte de Vryheyt geschieden sal, maer als ghy daer bnyren sijt, doer dan soo het u gevalt, want hebben hem rot noch roe eerlijk laren tracteeren, gelijk oock begeeren gedaen re werden, soo lange ghy in hare Jurisdictione silt sijn. Is daer op ghescheyden / ende ontrent halfeen upren weder komende / heese aen de voorz. Luytenant Geesdorp over geleverde een Brief aen de Ed. Gr. Mog. Heeren Staen van Holland / is hy Secretaris by ons een eenen gebleven / ende verscheyde malen onder anderen weder verhaelt / dat de Heeren Borgermeesteren ende Raden niec souden begeeren dat hem Mortaigne eenige kleynigheydt ofte wederwaerdigheydt soude geschieden in haer Stadte ofte Vryheyt vanden, en dar over sile haer Ed. de voorz. Mortaigne als een voornaem Cavallier oock met een Karosse vanden Tooren nyr de gevanckenisse hadden laten brengen, in de Nieuwstadt over de Weser aen de Hooft-wacht. Daer wy hem souden vinden ende ons geleverde worden / maer dat bnyten de Stadt ende

Dy-

(8)

Wyheyt vandien wy met hem mochten maecken sulcx als wy be-
geerden/ende by ons vier Wagens om af te rijden tegens de klo-
ke drie nyren beseheyden/ en gekomen sijnde aen de voozsz Hoofst-
wacht / hebben ons aldaer ten selven tijde mede laten binden / in't
huys daer onse Soldaten ende Dienaers waeren gelogeert ghe-
weest / staende dieht by de voozsz Hoofst-wacht / wierde de voozsz
Luptenant Geestdorp gehaelt en versoecht alleen eens by de Ma-
jooz in de Hoofst-wacht te komen / ende gebzaght sijnde daer den
vooznoemden Majooz met versheyde Offieieren by den vooz-
noemden Mortaigne was / heeft aldaer den selven Majooz in pre-
sentie als vooren luyde op gesept: Hier is den Heer Mortaigne, maer
wy verstaen niet dat hem eenige onweerdigheyr door vyle personen ofte
anderhants soude wedervaren, ofte wy soudent selve revengeeren, klop-
pende met sijn hant op sijn bozst. Daer op by den vooznoemden
Geestdorp wierde geantwoort / 't selve uyt den naem vande Hee-
ren Bozgemeesteren mede was belast / ende 't selve oock moeste
en wilde nakomen / is daer op weder gegaen na sijn volck ende
assistenten / ende daer mede gekomen sijnde aen de Hoofst-wacht /
is den selven Luptenant Geestdorp in gelaten/maer sijn sijne Sol-
daten met slaen en stooten op de Bozst als andersints forsselijck
daer buyten ghehouden. Den vooznoemden Geestdorp binnen
sijnde / heeft Mortaigne aen de Majooz versoecht sijn gevoegh te
mogen doen; is dooz den selven Majooz ende eenige sijnre Sol-
daten met een groot gedruys uyt de Hoofst-wacht gebzaght / in't
naest ghelegen huys ende den vooznoemden Majooz daer alleen
weder uytkomende / heeft hy aen den gemelden Luptenant Geest-
dorp gesept; Wel ick hebbe hem u geleverr, waerom bewaert ghy hem
niet. Daer op den vooznoemden Luptenant Geestdorp seyde/ hoe
soude ick hem bewaren / ghy hebt hem noch niet aen my ghelee-
bert / noechte begeert dat pemant van mijn volck binnen soude ko-
men; want u volck hebben mijne Soldaten seer onfatsoenlijck
te rugge gehouden / ende buyten gestooten; is daen aenstonts
dooz den Majooz den vooznoemden Mortaigne ghehaelt uyt het
vooznoemde huys / ende weder in de Hoofst-wacht gebzaght/daer
den vooznoemden Luptenant Geestdorp met sijne Soldaten nae
toe

(9)

toe is gegaen / ende de vooznoemden Mortaigne daer uyt gehaelt /
ende aen de Wagen gebzaght met sijne Soldaten onrecht sijnde/
is den vooznoemden Mortaigne op de Wagen getreden / ende ghe-
volght werdende dooz den Dierwaerder vander Beecke, is aen-
stonts aen de ander sijde ober 't hooft vande Soldaten van den
voozsz Luptenant Geestdorp (die aldaer stonden ende dieht aen de
Wagen gedrongen wierden) gesprongen / ende eer de selve haer
konden omkeeren / dooz de Bozgers ende militaire Personen/
die daer in grooten getale waren / wederhouden / ende is hy Mor-
raigne wegh geloopen in seker huys daer den vooznoemden Lupt-
tenant Geestdorp met sijne Soldaten soo kort is gevolght / dat een
van sijne Soldaten hem al weder aen 't lijf hadde / doeh wierde
dooz de Bozgers (daer onder mede was de Waert in de witte
Swaen daer wy gelogeert waren geweest) ende de militaire Per-
soonen daer van eenige bloot geweert in de hant hadden / mitsga-
ders dooz den man ende vrouwe vanden huys met een besem in de
hant daer mede sy dreyghden te slaen / met geweld daer weder af-
geruekt / ende met stooten ende slaen forsselijck gepouherret / ghe-
lijck mede den vooznoemden Luptenant Geestdorp ende sijn volck
met slaen en stooten uyt den huys gezeben / ende aldaer sijn een
van sijne Soldaten hare hoeden van 't hooft geslagen / ende ghyt
geraekt; oock sijn versheyde sijne Soldaten mede seer geslagen
ende gestooten uyt den voozsz huys / roepende geduyrig den man
van den huys: Wilr ghy my hier kragt en geweld in mijn huys doen?
ende in 't generael: Ghy Hollantsche honden, dat dy de donder slaet,
voort uytten huys; wat hebt ghy hier te doen? sijn voozsz vervolght
van menschen met bloote degens / bijlen ende ander geweert/wer-
de Sergeant in 't retireren naer de Hoofst-wacht van achteren met
een bloote deggen ober 't hooft geslagen / weleke van een ander
Soldaet gesien werde / heeft de voozsz Persoon niet sijn roer een
slaghe ghegeven/ dat hy onder de voet is gheraekt / ende hebben
van daer alle ons naer de Hoofst-wacht gegeven/ om ons van ver-
der onheyl en perijckel te salveeren / also dooz versheyde a' wier-
de geroepen: Smijt doot, slaer door de Hollantsche honden, sulen sy
ons noch qualick koomen te tracteren: wat hebben sy hier te doen? Son-
der

der dat den voozsz Majoor en Officier bande Hoofst-waecht noch eenige bande Soldaten eens bande Cozpsgarde tot onse bescherminge ofte assistentie sijn gekomen / niet tegenstaende al het selve in een straet voozde Hoofst-waecht / jae in haer presentie is gheschiet.

Waer uyt doen klaerlijck konde mercken / ende mede uyt voozgaende bejegeninge al het selve gepremediteert werck misse wesen; Ende in de voozsz Hoofst waecht sijnde / hebben ghesien dat verscheyden Soldaten van ons waren beseert/en bloedende/ende is gheduprende alle de selve confusie noyt by yemant van onse Soldaten eenige dreygementen om te schieten of geweer te trecken / veel min geschooten of geweer getrocken; want souden in dien gevalle oock licht alle om hals gheraecht hebben / ende wy eenige tijdt inde Hoofst-waecht gewest sijnde / tot dat 't meeste gepenpel was getireert / is den voozsenden Luptenant Geestdorp en den Duerwaerder vander Beecke weder gegaen nae de voozsz President Borngemeester ende den selven op 't Stadt-huyse gebonden hebbende / aen sijn Ed. solemnelijck verhaelt 't voozsz gepasseerde / daer op sijn Ed. geseyt heeft / dat by den Raet ordne was gegeven de Poozten van Nieustadt te sluyten / ende aldaer huyse soekinghe te doen / dat hy meende hem wel weder soude vinden. Want hy niet wegh konde sijn.

Op den 13. April voozsz des naermiddaeghs de kloek vier uyren / is dooz een Stadts Bode de Luptenant Geestdorp versoekt aen 't Raet-huyse by Borngemeesteren ende Raeden aldaer vergadert te koomen / ende in de selve Vergaderinge gekomen sijnde / heeft de President Borngemeester geseght: Dat op haer ordne een ende andermael was af gekondigt op hys en leven straffe niemant Mortaigne soude hebben te huyssen ofte logeeren / oock tot noch toe de Poozten hadde ghehouden gestooten / ende inder Nieustadt huyse soekinghe affomine daer eenige presuntie was hadden laten doen: maer Mortaigne niet was ghebonden / alhoewel vastelijck vertroude hy daer noch in de Stadt was / ende dat alle de boit en soude werden aen gewent / om hem weder te bekomen. Dat haer Ed. leet was ons sulcken overlast en geweld van 't gemeene volec

volec was ober gekoomen / ende indien wy eenige bande handadige wisten aen te wijssen / sy haer daer ober souden informeren / ende die selve straffen naer behooren. Daer op by den voozsz Luptenant Geestdorp geantwoort is / hy ghehoopt hadde dat de Officieren van de Hoofst-waecht met haer volec / in weleker presentie alle het voozsz geweld was geschiet hem ten minsten tot assistentie ende bescherminge soude gekomen hebben / ende wel gewent hadde ons toe gelaten was gheweest hem Mortaigne aen de hant te laten sluyten; Is daer op by den voozsz Borngemeester geseght indien de Hoofst-waecht yets tegens de gemeente daer die in sulken grooten getale waren hadde begoumen te doen / dat 't gepenpel alles wel souden om hals gebraecht hebben.

En van daer gescheyden wesende / is aenstonts uyt sijn logement weder by de Heeren Burgermeesteren ende Raeden versoekt / ende aldaer sijnde / is in den Raedt nebens hem ghekomen seecker soldaet / ende by de Heeren Burgermeesteren geseght aen hem Luptenant Geestdorp dat haer Ed. dooz den selven soldaet die buyten de Stadt Bremen aende Weser op saubeguarde laey / soo aenstonts was gerappoort / dat hy met een Sweets Luptenant gesprooken ende van hem verstaen hadde / dat de Sweeden alle passsen hadden beset ende niet een Schip lieten passeren / sonder wel nautw te visiteren ende tot wilt huyssen met hondert man lagen / op ons passende / soo dat niet mogelijck was ergens dooz te komen.

Op den 13. April voozsz 's moorgens ten 8. uyren hebben wy aende Heeren Borngemeesteren versoekt denissie om te mogen vertrecken; is by sijn Ed. geantwoort dat de Heeren vanden Raet doende waeren om informatie van alles te nemen / ende daer mede dien dach wel dooz souden brengen / ende den Raet volgenden dach daer op souden vergaderen / ende dan naerder souden resolveren ende 't selve ons laten toekomen.

Ten voozsz dage outrent de kloek thien uyren heeft de Duerwaerder Broeckmans / binnen Bremen gesprooken met seekeren huyssman woonachtigh tot Wilt huyssen / van weleken verstaen heeft dat op den 15. deser tegens den about eenige Sweets

sche volckeren daer in 't lant waren gestomen.

Op den 15. deser smorgens wert ons dooz een van onse Soldaten ende dienaers verklaert dat daegs te vooren outrent 5. upren de poozten vande nieuw Stadt weder sijn gestoten geworden/ende dat sy doen onder de gemeente hebben hooren roepen: dat is al weer om de Hollandtsche Soldaten, die honden, smijts doot, die Duyvels.

Ten voozsz dage smorgens ten 9. upren sijn de Lieutenant Geestdorp ende Weirwaerder vander Beecke geweest op het Raet-huys / ende aenden President Borgemeester bekent gemaeckt de voozsz ontsteltenisse ende quade bejegeninge vande gemeente/endemissie versocht om te mogen vertrecken / ende den gebangen knecht ons mochte mede werden gegeven / op dat daer dooz de gemeente in stilte soude geraken / ende wy upt de periculen daer mede gedreyghit wierden komen / is by de gemelte President Burgemeester geantwoort sijn Ed. het den Raet soude voozhouden / ende bekent maecten / ende dan 't goet vinden vanden Raet aen ons logement laten weten.

's Middags heeft de Heere President Borgemeester den Lieutenant Geestdorp by hem ontboden / ende aengeseyt de Heeren vanden Raet hadden toege staen by met sijn volck mochte vertrecken / ende den voozsz gebangen knecht souden mede nemen / daer toe aenstonts hebben gereet gemaeckt / ende sijn op den 16. April smorgens heel vroeck van Byemen veretrocken ten Oirkonde vanden dien. By ons geteeckent

CORN: VAN GEESTDORP. vander
BEECKE. J. BROECKMAN,